

Ordlista

Adjungering

En eller flera utomstående personer kan vara närvarande vid exempelvis ett styrelsemöte. De har då ofta yttrande- och förslagsrätt men inte rösträtt. Adjungeringen kan gälla ett särskilt möte, del av ett möte eller en viss tid. Beslut om adjungeringen fattas av styrelsen.

Bordlägga

Beslut att skjuta upp ett ärende, oftast till nästa möte.

Dialogmöten

En myndighet, till exempel Socialstyrelsen, kan skicka ut enkätformulär till intresseorganisationerna eller enskilda personer. Utifrån en sammanställning av resultaten kallar man till dialogmöten med representanter för intresseorganisationerna som kommer förberedda till mötet och kompletterar enkätsammanställningen.

Empowerment

Det är ett engelskt begrepp som idag används på många olika sätt. Det kan översättas med egenmakt eller bemyndigande. Empowerment handlar om att individer får större egenmakt och möjlighet att få kontroll över de händelser som påverkar deras liv. Detta innefattar kontroll över sjukdomssymtom men också möjligheter att själv påverka de vård- och stödinsatser de tar del av. Att få kunskap, nya färdigheter och en bättre självkänsla är viktiga delar i denna process. Empowerment är också ett förhållningssätt i socialt arbete/omvårdnad.

Evidens

Att en vård- eller stödinsats har evidens betyder att den visat sig ha stöd i vetenskap och beprövad erfarenhet. Begreppet evidensbaserad praktik används allt oftare och är en sammanvägning av patienters och brukares erfarenheter, den professionelles expertis samt bästa tillgängliga vetenskapliga kunskap.

Fokusgrupper

Fokusgrupper är en intervju metod som används när man vill ha reda på intervju personernas upplevelse och tolkning av en situation. Intervjuaren ställer inte direkta frågor och styr inte diskussionen. I en fokusgrupp kan till exempel ett landsting bjuda in intresseföreningar för att lyssna på deras representanter i speciella frågor.

Föredragningslista

Förteckning över ärenden som ska behandlas vid en sammankomst. Föredragningslistan fastställs av mötet. Den kan också kallas dagordning.

Inflytande

När en intresseorganisation eller den som utnyttjar en tjänst har inflytande över verksamheten i till exempel en skola, ett stödboende eller på en klinik.

Justera

Kontrollera att mötesprotokollet är korrekt, det vill säga att det överensstämmer med vad som verkligen beslutades. Ett protokoll är inte giltigt förrän efter justering. Justering görs av person som mötet väljer till justerare.

Lojal mot beslut

Har majoriteten fattat ett beslut så gäller det även om jag inte gillar det. Som medlem kan jag i sådant fall välja att: Bli kvar som medlem och följa beslutet, lämna föreningen eller arbeta för att ändra beslutet. Väljer jag att bli kvar kan jag vid nästa möte föreslå att beslutet ändras.

Länsstyrelse

Länsstyrelsen är den myndighet i länet som arbetar som regeringens och riksdagens förlängda arm. En av uppgifterna är att ha tillsyn över social omvårdnad, bland annat att kontrollera stödboenden och verksamheter som erbjuder sysselsättning för personer med psykisk funktionsnedsättning inom kommunal verksamhet.

Patienter, brukare och anhöriga

Patient eller brukare är den roll personer har när de använder samhällets vård, stöd eller service. I det här materialet betyder det personer som får

vård och stöd på grund av psykisk ohälsa. Anhörig är den roll personer har vars närstående är patient eller brukare och där vården och stödet påverkar även den anhöriges vardag.

Patientnämnden

Patientnämnden är en opartisk instans inom varje landsting och kommun, som har till uppgift att stödja och hjälpa patienter inom hälso- och sjukvården, tandvården samt personer inom särskilt boende som servicehus och ålderdomshem. Om du känner att du inte blir rätt bemött eller får något gehör från personalen, kontaktar du patientnämnden på orten som har till uppgift att förstärka din röst. Patientnämnden har ingen riktig makt eller direkta befogenheter utan utreder, föreslår lösningar och kontakter. Men när de kontaktar en verksamhet kan det ändå ha betydelse för att till exempel snabba på ett ärende.

Primärvård

Gemensam benämning för vårdcentraler, distriktssköterske- och husläkarmottagningar inom ett geografiskt område. Primärvården har förstahandsansvaret för befolkningens behov av hälso- och sjukvård, det är alltså hit man vänder sig först när man blir sjuk. Patienten får remiss till en specialistmottagning om vårdcentralen inte kan ge behandling eller diagnos.

Protokoll

Protokoll är skriftliga noteringar av utsedd sekreterare vid ett möte eller sammanträde. Det är en redogörelse för vad som skett under mötet. Vanligtvis antecknas endast frågans innehåll samt beslut (beslutsprotokoll). Någon gång kan även diskussionen beskrivas. Om man har en avvikande uppfattning i någon fråga kan man reservera sig mot beslutet (genom muntlig eller skriftlig reservation) och detta ska antecknas i protokollet. Protokollet ska därefter justeras (godkännas) av de justeringspersoner som mötet utsett.

Psykiatrireformen

Så kallas den stora förändring av samhällets insatser för personer med psykisk ohälsa och funktionsnedsättning som regeringen beslutade om

år 1995. Den innebar bland annat en stärkt ställning för brukarna/patienterna och en ny ansvarsuppdelning mellan kommun och psykiatri.

Regioner

Indelningen i regioner är en försöksverksamhet som har pågått sedan 1997 i Skåne och sedan 1999 i Västra Götaland och ska pågå fram till 2010. Regionerna har gemensamt politiskt styre och har samma uppgifter som ett landsting. Ansvarskommittén hade i uppdrag att se över strukturer och uppgiftsfördelningen inom samhällsorganisationen. I betänkandet från 2007 föreslogs en ny indelning av landet i ett mindre antal regioner i stället för dagens 20 landsting/regioner.

Remiss

Remissförfarande innebär att till exempel kommuner, landsting, myndigheter, ideella organisationer med flera remissinstanser får yttra sig över ett förslag innan beslut fattas. Som exempel kan nämnas att flera av organisationerna i nätverket NSPH lämnade in remissvar på Psykiatriutredningens betänkande *Ambition* och ansvar.

Reservation

En reservation kan anmälas i samband med beslut och innebär att man inte vill vara medansvarig till beslutet. Reservationen kan vara blank (endast ett konstaterande) eller motiverad. Reservation ska tas till protokollet. En annan form är att anmäla och få antecknat att man inte deltagit i beslutet.

Självhjälpsgrupp/stödgrupp

Grupperna kan bygga på att man lyssnar på varandra i tur och ordning men utan någon annan särskild struktur. En grupp kan också utgå från ett strukturerat studiematerial som ger utrymme för personliga erfarenheter och reflektioner i gruppen.

Stigmatisering

Med stigmatisering menas socialt utpekande. Forskning visar att allmänhetens attityder och fördomar är ett stort hinder för livskvalitet och delaktighet för personer med psykiska funktionsnedsättningar. Det innebär

att allmänhetens attityder påverkar den som har psykisk ohälsa eller funktionsnedsättning. Man blir utsatt för diskriminering som gör att man känner skam och får låg självkänsla.

Sveriges Kommuner och Landsting, SKL

Sveriges Kommuner och Landsting är en intresse- och arbetsgivarorganisation för landets 290 kommuner, 18 landsting och regionerna Västra Götaland och Skåne. Den ska tillvarata kommunernas intressen, främja deras samverkan och tillhandahålla dem service. Ett övergripande mål är att utveckla den kommunala självstyrelsen.

Talarlista

Lista över personer som begärt ordet. Förs av ordföranden. Talarlista får inte brytas av andra inlägg än korta repliker eller diskussion i ordningsfråga.

Votering

Röstning; att bestämma genom omröstning. Votering innebär att man mer exakt mäter medlemmarnas vilja än genom att lyssna till deras ja- och nejrop. Enklast sker rösträkningen genom handuppräckning, men man kan också ha sluten omröstning med röstsedlar. Det är vanligt vid val.

Vårdgaranti

Från den första november 2005 finns en vårdgaranti, som gäller hela landet. Vårdcentralen ska kunna erbjuda hjälp samma dag som patienten hör av sig och sedan ett läkarbesök inom 7 dagar. Om så krävs ska därefter besök hos specialist erbjudas inom 90 dagar och eventuell behandling eller operation inom ytterligare 90 dagar. I annat fall har patienten rätt att utan extra kostnad få behandling i ett annat landsting eller av privat vårdgivare. SKL (Sveriges Kommuner och Landsting) arbetar för en förstärkt vårdgaranti för barn- och ungdomspsykiatri med sikte på att kunna ge ett första besök hos specialist inom 30 dagar och erbjuda fördjupad utredning efter ytterligare 30 dagar. Ambitionen är att uppnå detta till 2012.

Yrka

Föreslå.

Tips om litteratur och webbsidor

Här följer ett urval av böcker, artiklar och hemsidor som kan inspirera och ge ökad kunskap om området samverkan, inflytande och föreningsliv.

ABFs studiematerial om föreningsliv ges ut av Bilda Förlag, se <http://www.bildaforlag.se/23/53.html>

Att vara företrädare – möjligheten att påverka, förändra och forma framtiden. HSO, 2004.

Brukarinflytande i praktiken. Om planering, tydlighet och maktutjämning. Återgivna erfarenheter från andra länder. Pia Johansson, Nationell psykiatrisamordnings inflytandeprojekt 2006. Skriften kan laddas ner eller beställas från www.nsph.se.

Brukarråd och brukarrevisioner inom verksamheter för personer med psykiska funktionshinder. Socialstyrelsen, 2001.

Din egen makt. Ett studiematerial om att påverka sitt eget liv. Maria Nyström Agback. Utgiven av NSPH 2008. Kan beställas från www.nsph.se.

Empowerment och brukarinflytande. L, Hansson i Att leva med psykiska funktionshinder: livssituation och effektiva vård- och stödinsatser, D. Brunt, L. Hansson. Studentlitteratur, 2005.

För dialog och förändring – så vill vi ha inflytande. Rapporten är framtagen av en grupp erfarna brukar- och anhörigrepresentanter inom Nationell psykiatrisamordnings inflytandeprojekt 2006. Skriften kan laddas ner eller beställas från www.nsph.se.

Förbättra vården – fråga patienten. Gothia Förlag, ISBN 978-9172053823 ISBN-1 0 9172053828.

Ideell förening – bilda, styra & utveckla, Rune Nilsson och SV, Studieförbundet Vuxenskolan, 2006.

Intresseorganisering och självhjälp. A. Meeuwisse och **Brukarinflytandets förändringspotentialer**, L Steinholtz Ekecrantz i antologin **Från psykiskt sjuk till psykiskt funktionshindrad**, Lars-Christer Hydén (red.). Studentlitteratur, 2005.

Kunskap att hämta – brukarmedverkan för en bättre psykiatri. Hans Nordén. Gothia Förlag, 2008.

Nu åker jag slalom – Om olika perspektiv på återhämtning vid psykisk ohälsa. Författare/medverkande organisationer: SKL, RSMH, Handisam, Fokus i Kalmar län, Hans Nordén. SKL Kommentus, 2009.

Om lika värde och rätt. 16 brukar- och anhörigrepresentanters syn på möjligheten att påverka psykiatrin och socialtjänsten. Lena Hagberg, Nationell psykiatrisamordnings inflytandeprojekt 2006. Skriften kan laddas ner eller beställas från www.nsph.se.

Tekniker för demokratiska möten. Hans Andersson, Ebba Nordrup, Per Holmström, Per Hector. Cesam 2000.

Tillsammans, Om medkänsla och bekräftelse, Anna Kåver och Åsa Nilsson. Natur & Kultur, 2007.

Vuxenutbildning för alla. Studiematerial för Handikapprörelsens lokala påverkansarbete, HSO, 2005.

Ökat brukarinflytande – vägen från patient till medborgare. David Ershammar i **Handikappolitiken i praktiken**, Peter Brusén, Anders Printz. Gothia Förlag, 2006.

Folkbildningsförbundet, studieförbundens intresseorganisation
www.studieforbunden.se

Folkbildningsrådet
www.folkbildning.se

Folkhögskolor
www.folkhogskola.nu

Handikappförbunden HSO
www.hso.se

Nationell Samverkan för Psykisk Hälsa, NSPH
www.nsph.se

Regeringen och departementen
www.regeringen.se

Riksdagen
www.riksdagen.se

Socialstyrelsen (psykiatriska frågor)
www.socialstyrelsen.se/amnesord/psykiatri/

Specialpedagogiska skolmyndigheten, SPSM
www.spsm.se

Sveriges Kommuner och Landsting, SKL
www.skl.se

Nätverket NSPH

Medlemmar

Riksföreningen Anorexi/Bulimi-Kontakt
Nybrogatan 66, 114 41 Stockholm
Tel 08-20 72 14
www.abkontakt.se

RFA – Riksföreningen Autism
Bellmansgatan 30, 118 47 STOCKHOLM
Tel 08-702 05 80
www.autism.se

RFHL – Riksförbundet för hjälp åt narkotika- och läkemedelsberoende
Lagerlöfsgatan 8, 112 60 Stockholm
Tel 08-545 560 60
www.rfhl.se

Riksförbundet Attention
Förmansvägen 2, 117 43 Stockholm
Tel 08-709 22 60
www.attention-riks.se

RSMH – Riksförbundet för Social och Mental Hälsa
Instrumentvägen 10, 126 53 Hägersten
Tel 08-772 33 60
www.rsmh.se

RUS – Riksförbundet Unga för Social hälsa
Instrumentvägen 10, 2 tr, 126 53 Hägersten
Tel 08-772 33 60
www.rus-riks.se

Schizofreniförbundet – Intresseförbundet för personer
med schizofreni och liknande psykoser
Hantverkargatan 3G, 112 21 Stockholm
Tel 08-545 55 986
www.schizofreniforbundet.se

SPES – Riksförbundet för SuicidPrevention och Efterlevandes stöd
Box 297, 101 25 Stockholm
Tel 08-34 58 73
www.spes.nu

Svenska OCD-förbundet Ananke
Svalövsvägen 1, 121 53 Johanneshov
Tel 08-628 30 30
www.ananke.org

Sveriges Fontänhus
Box 4051, 102 61 Stockholm
Tel 08-714 01 60
www.sverigesfontanhus.se

ÅSS – Svenska Ängestsyndromsällskapet
Sköntorpsvägen 90, 120 53 Årsta
Tel 08-650 70 79
www.angest.se

Associerade medlemmar

Föreningen Balans
Vårdvägen 3, 112 35 Stockholm
Tel 08-618 13 33
www.foreningenbalans.nu

FMN – Riksförbundet Föräldraföreningen mot narkotika
Friluftsvägen 29, 172 40 Sundbyberg
Tel 08-642 06 50
www.fmn.se

KRIS – Kriminellas Revansch I Samhället
RIKSKRIS, Tjärhovsgatan 9, 116 21 Stockholm
Tel 08- 642 00 06
www.kris.a.se

Nationell Samverkan för Psykisk Hälsa
Kansli: Förmansvägen 2, 117 43 Stockholm
Tel 08-709 22 60
www.nsph.se
info@nsph.se

